

Noi numiri populare românești de plante

Iuliu Morariu

Bogăția cunoștințelor floristice a unui popor poate fi măsura fineței (acuității) spiritului său de observație și ne poate da prețioase indicațiuni generale asupra spiritualității și inteligenței sale. Altoit pe un anumit fond psiho-intelectual, spiritul de observație evoluiază individual și colectiv pe grupuri social-etnice, se transmite urmașilor prin filiera legilor ereditare ca și alte progrese sau perfecțiuni inerente caracterelor umane. Cu cât devine mai pătrunzător cu atât nevoia unui lexic mai bogat, cu cât observația populară va distinge și cunoaște mai multe specii, cu atât vocabularul botanic va fi mai amplu și numirile de plante mai multe.

Poporul nostru românesc «eminamente agricol și pastoral trăind în sânul naturii, în contact permanent cu ea, posedă o mare capacitate de a distinge nuanțele mai delicate ale plantelor și florilor. Viața pastorală și agricolă puternic dezvoltată a determinat o mare dezvoltare a cunoștințelor botanice floristice, nevoile vieții zilnice obligându-l să cunoască și numească diversele plante »bune« și »rele«, ce se amestecă în culturi, în ogor, în fânețe, în pășuni etc, să sesizeze caracterele speciilor uneori apropiate și chiar puțin distincte pentru spirite empirice neobișnuite cu analiza minuțioasă științifică.

Strânsa aderență a poporului nostru la pământ, derivă nu numai din nevoi pastoral-agricole ci și dintr'un spirit mai larg de

tainice legături mioritice, de suflet și sânge cari l-au înfrățit cu codrul, cu yalea, cu pădurea, cu muntele, cu câmpia, cu dealul și lunca, atrăgându-l să le cunoască ființa, viața, prefacerile a tot, ce constituie peisagiu în cadrul naturii lui.

Încă de pe vremea strămoșilor geto-daci pricepători iscusii în tainele fertilității gliei și a puterii magice a florilor de a goni și înlătura bolile, cunoștințele botanice autohtonilor Daciei au impresionat pe învățați, dela Discoride care pomenește de »rizotomoi« geto-daci deținătorii tainelor lui Aesculap până în zilele noastre (după 2000 de ani) la savantul botanist Pax dela Viena, care cunoscându-ne mai deaproape cu ocazia excursiunilor făcute pentru studii și cercetări în țara noastră, deși german, nu se sfiește să afirme că poporul român cunoaște mai bine lumea plantelor decât poporul german, pricepându-se să folosească proprietățile vindecătoare sau cromatice a multor plante. Aceasta o pune în seama unui ascutit spirit de observație a poporului.)

Zaharie C. Panțu) în al său »vocabular botanic* (Buc. ed. II. Casa Școalelor 1929) a remarcat, că poporul român cunoaște vre-o **2000 de specii** cărora le corespund peste 4600 de numiri populare.

) Iată textual ce scrie *Dr. F. Pax* în lucrarea *Pflanzengeographie von Rumänien* Halle 1920 pag. 127 (207) »Vielleicht die weitaus grosste Zahl der heimischen Pflanzen fand Verwendung und es ist nicht zu viel behauptet wenn man sagt dass die Pflanzenwelt fast alle Bedürfnisse der heimischen Bevölkerung befriedigte. Der erwähnte Aufsatz ist von kttttwgeschrehtlichen Interesse, weil jezt die Verhältnisse sich gänzlich geändert haben, obwohl noch gegenwärtig der Pflanzenwelt im Volke eine viel grossere Bedeutung zukommt als etwa in Deutschland und Osterreich-Ungarn. Noch heute braucht z. B. die Rumänin des Landes *Salvia glutinosa* zum fangen der Flohe, *Organum vulgare* zum färben der Wolle und vieles andere. Damit in Zusammenhange steht die Tatsache, dass das Volk die Pflanzenwelt im Allgemeinen besser kennt als in Deutschland und zahlreiche volkstümliche Narnen existieren die *Bartolomeu Borza, Panțu* u. a. sorgfältig gesammelt haben«.

) Importanța lucrării lui Panțu o putem aprecia în complectă ei valoare numai dacă ne gândim și la serviciul adus traducătorilor prin indicele alfabetic cu numirile franceze și germane, cu numirile corespunzătoare în românește, împlinind prin aceasta cu prisosință unele insuficiențe ale culturii noastre științifice biologice. Totuși traducătorii români în majoritatea lor n'au disciplina muncii migăloase și exacte pentru a da o limbă corectă. Așa găsim într'un manual de liceu pentru planta napi porcești (ciocarăpe), *Helianthus*

Bogăția terminologiei botanice românești provine de acolo că unele plante, mai ales cele introduse, au mai multe numiri.)

Unele numiri sunt autentice românești, ele sunt cu atât mai numeroase și mai neoașe cu cât le găsim în regiuni mai izolate, mai ascunse în munți, mai îndepărtate de centrele orășenești și mai ferite de contactul cu civilizația modificatoare de suflete și natură. Acestea au îmbrăcat haina vocabulară probabil odată cu plămădirea limbii noastre și a poporului nostru, eșind împreună din negura veacurilor în zarea istoriei. Altele sunt mai noi ca origine, mai târzii, dar totuși în spiritul limbii și ființei noastre ca și cele dintâi, fiind reflexul impresiilor trezite de vederea lor în sufletul poporului. Ele izvorăsc din aceleași străfunduri sufletești, din cari izvorăsc și alte produse ale concepțiunii populare. Revelează părți din acelaș plan al psihologiei abisale din care sau diferențiat și alte aspecte culturale etnice ale noastre. (Am semnalat altă dată nevoia de a avea un colț de grădină împodobii cu flori). Căutând să înțelegem amploarea și conținutul acestor numiri, ele trezesc în sufletul nostru anumite rezonanțe poate chiar aceleași a căror inducțiune printr'un fenomen invers a provocat botezul lor. Nu-i lipsită de interes constatarea, că poporul dacă introduce o planta în grădina de flori sau a remarcat-o în câmp, nu o botează numai decât ci așteaptă ca ciclul ei de viață să i-se desfășoare în câteva serii ca să poată stabili (natural subconștient) o relațiune între caracterele ei morfologice, de o parte, impresiunile și rezonanța sufletească stăruită în răstimpul acestei perioade de observație, de altă parte. Aproape totdeauna sub eticheta de

tuberosus numele francez de „topinambour”; într'o traducere ce se pune tot în mâna elevilor găsesc „extract de aubepină” (aubepine – păducel). Oare schimbarea unei litere aduce românizarea unui termen de care nici nu este nevoie când avem unul neoaș. La București foarte multă lume numește iarba mărunță semănată (și un prof. de L română pleda pentru, *gazon în loc de pașiște*, sau zice florile se fanează (o profesoară de 1. franceză îl întrebuița exclusiv) în loc de se ofilesc etc.

) Recordul pare a-1 ținea planta *Solanum tuberosum* căreia i se dau în românește peste 20 numiri anume : Cartofi, Bandraburce, Baraboi, Barabule, Bologean, Cartofe, Crumpene, *Curumpene*, Crumpiri, *Fidireie*, Grumazi, Hada-burce, *Handrabale*, Mere de pământ, Napi, *Părcioci*, *Picioci*, Picioici, *Piciorcă*, *Pere de pământ*, Poame de pământ; și încă nu le cunoaștem toate, Cele subliniate sunt noi față de »Vocabularul« lui Panțu.

pltofcsc a ttuinelul planetelor găsim fragmente de caractere tipice, proprietăți vindecătoare, reminiscențe de superstiții mitologice sau nostalgii de legendă.

Multe numiri sunt latine reprezentând moștenirea dela acești strămoși, altele sunt slave vechi sau împrumuturi mai noi din limba altor vecini. Filologii ni le pot indica pe toate. Numai zestrea din limba celorlalți strămoși geto-daci va rămâne tănuită mult timp, neexistând elemente de comparație nu se pot alege ușor. Ele pot fi apropiate de alte elemente de limbă, noi sau vechi, considerate ca influențe foarte greu de explicat. Nu fac filologie, nici nu dau îndrumări ori sugestii, dar e foarte greu de presupus, că un popor de agricultori și mai ales păstori ca Geto-Dacii trăind în același cadru cosmologic și biologic ca al nostru (cu aceleași îndeletniciri) folosind aceleași plante, să nu ne fi transmis cuvinte și mai ales numiri de plante.

În ciuda lipsei de dovezi, astfel de elemente arhaice trebuie să avem în limbă și trebuie să căutăm printre numirile populare străvechi cu răspândire sporadică în colțuri teritoriale foarte izolate; căci este (aproape) imposibil ca o populație să fi păstrat cele mai multe caractere antropologice așa cum spun oamenii de știință, că au păstrat Românii dela Oeto-Daci, și să nu fi păstrat elemente iinquistice și lexicale. Cred, că o însemnată parte din acestea s'ar găsi în cunoștințele de botanică populară. Poate vre-o dată filologii ni le vor putea indica, poate se găsesc tocmai acolo unde ei ezită sau unde omologarea li se pare silită de chingile unor reguli.

S'a afirmat și nu fără temei, că în etno-botanica și medicina poporului nostru »se găsesc idei străvechi cari ne pot duce la cunoașterea unui fond ancestral. Studiarea lor ne poate aduce uneori lămuriri asupra unor chestiuni de proto-istorie românească, ne poate duce chiar până în vremile închegării noastre ca popor. Obiceiuri de medicină primitivă românească pe cari le putem găsi

*) Se pare că au început să se convingă și cercetătorii monografiei din școala sociologică a d-lui D. Ousti de nevoia studierii laturei etno-botanice a cadrului în care a evoluat și se desfășoară viața satului românesc, cu toată considerația cuvenită pentru a se căpăta imaginea fidelă și reală a satului așa cum trebuie să reiasă din astfel de cercetări.

la Romani, la Traci, ori la Sciți pot fi adeseori revelatoare*. (Prof. Dr. V. L. Bologa, pref. cărții: Boli, leacuri și plante de leac de Dr. I. Bujoreanu; Bibi. pop. Asoc. »Astra« Sibiu 1936.

În cele ce urmează am strâns un mănunchi de numiri populare de plante, cele mai multe necunoscute până acum în literatura etno-botanică română. Câteva, puține, le-am mai publicat în articolul »Despre ornamentica florală în valea Zăgrii«,²⁾ dar pentru ușurința cercetătorului am reprodus unele și aici. Am indicat și locul unde cresc, mai ales pentru cetitorii ce ar fi ispitiți să le caute. Descrierea botanică științifică vor găsi-o în lucrările de specialitate indicate în bibliografie. Cele mai multe numiri sunt culese din comuna mea natală Zagra, dar se mai pot întâlni și în alte comune din bazenul superior al Someșului Mare. Lângă numele lor românesc am alăturat litera Z (Zagra jud. Năsăud). Multe îmi sunt familiare din copilărie, numai identificarea numelui științific am făcut-o mai târziu. Altele provin din comunele județului nostru sau din alte regiuni și le-am notat întâmplător cu ocazia vizitării acelor locuri. Numiri prea puțin diferite sau identice celor citate în »Panțu« din alte regiuni mai ales din Bucovina și Moldova de Nord nu am enumerat în lista mea, decât un număr mic. Câteva mai frecvente în Valea Someșului le pomenesc aci, ele fiind ușor de identificat: Arșinic, Bojor, Bureți galbeni, Bosăioc, Rapciță, Râșcov, Siminic, Săcăre, Solovârf, Tabac, Tătăișă, Văcălie etc. În sfârșit sunt câteva numiri foarte comune ca Arin, Aiu menționate pentru întrebunișuri puțin cunoscute medicinale sau de ritual superșios; pomenirea lor am crezut că poate prezenta interes.

În ce privește determinarea plantelor, pentru unele m'am adresat dlui E. I. Nyărădy conservatorul »Muzeului Botanic« din Cluj, căruia țin să-i mulțumesc și din acest loc pentru amabilitatea arătată.

*) V. »Arhiva Someșană« Nr. 20—1936.

Agustine (Mfinăștur-Cluj). Fructele comestibile de *Castanea vesca* Oaertrt.

Aiu ciorâsc Z. *Aliutn ursinum* L, folosit uneori de cătră fete drept »ruminele*» frecând obrazul pentru a se înroși.

Aiu, Z. *Aliutn sativum* L cultivat, pe lângă folosul alimentar (se prepară »mujdai« prin zdrobire cu obiecte de lemn, apoi se sară și se consumă împreună cu alte alimente de post ca pești, cartofi etc), la Anul Nou și Crăciun se fac cruci cu un cățel de aiu în ferestrele și ușile casei și grajdurilor precum și în ceafa membrilor familiei, în credința că apără de Necuratul. Este considerat ca vermifug, contra limbricilor.

Arin, Z. *Almus Glutinosa* Oaertrt. Plantă bine cunoscută, ce crește prin zăvoaiele și prundurile râurilor. Scoarța o folosesc țărani la cernit lână sau lucruri de lână, în acest scop se fierbe împreună cu sulfat de fier (numit aci galascăti). Altă dată cu scoarța arinului se roșeau pieile de vită pentru opinci. Frunzele tinere lipicioase se pun între degetele picioarelor, contra opăreliei.

Arșinic de cățim (Țibleș). *Sedam roseum* L Scop. Crește în locurile stâncoase din Țibleș (Arsul) în »Grădina Zinelor« (nume comunicat de baciul Ludvig Casian din Runc).

Băscan (Poienile Zăgrii). *Lysimachia vulgaris* (?) L. Plantă uneori cultivată prin grădini ca ornamentală (»Băscanul de grădină seamănă cu băscanul de prin tăietori«).

Bota cucului Z. *Equisetum arvense* L așa se numește individul fertil ce crește primăvara în lunile Aprilie și Martie pe fânațele și ogoarele umede; indivizii sterili ai acestui Equisetum precum și ai altor Equisitaceae se numesc *perie ursască* sau *peria ursului*.

Breabân Z. *Hepatica triloba*. Chai. Prin tufișuri și poieni, foarte mult atrage atenția prin florile albastre azurii ca cerul primăverii când înflorește.

Breabân alb Z. *Anemone nemorosa* L. In tufișuri și păduri.

Brozdi Z *broghi (brobi)* (Rodna) *Riomex crispus* L. Crește prin fânațe umede. Frunzele tinere primăvara se mănâncă (zeamă acră).

Bulbuci Z. *Campanula persicifolia* L și C. " *Trachelium* L. Răspândită prin tufișuri, poieni și păduri.

Bureți de spcin Z. *Tricholoma Georgii* Fr. Ciupercă comesti-

bilă, crește pe răzoare, răriștiri, pe lângă garduri și mal **ales prin** spineturi de coțobrel (*Prunus spinosa*).

Burete ustunoi, burete alb Z. *Lactarius piperatus* Fr, Crește prin păduri și dumbrave, se mănâncă.

Bureți nebuneștiZ diferite soiuri veninoase de bureți și ciuperci, **Căcădări** se numesc fructele de rug *Rosa canina* L.

Căcăcele Z fructele de păducel (*Cra/egus monogina*) Jaeg.

Ca/ei de ciocoladă, praful de *Theobroma cacao* L, ce se vinde în comerț.

Caisin (Sic jud. Someș) *Prunus armeniaca* L, cultivat pentru fructele sale.

Calapăr de munte Z (Țibleș) *Hypochaeri uniflora*, Vili, planta crește prin pășunile alpine.

Calci Z. *Caltha vulgaris* L. Crește pe lângă păraie. Primăvara se dă oilor (tăiată mărunț și amestecată cu sare și păsat) în credința că vor da mult lapte.

Cărligătea Z. *Lythrum salicaria* L. Crește prin locuri umede și mlăștinoase, fânațe, bălți, tufișuri.

Cărligățele Z. *Phascolus vulgaris* L, o varietate cu păstaia arcuită.

Careți (floarea de carete cu rușinea fetelor) Z. *Dancus carota* L pe câmpuri, coline, răzoare, prin fânațe. Bătrânii spun, că pe vremea lor, pata florilor roșii centrale ce reprezintă rușinea fetelor era mare cât moneda de un Leu.

Cetină, se numesc ramurile cu frunze ale coniferelor brad, molid și tisă.

Ciocarăpe, ciocarâbe, Z cociorâbe (Nepos) *guruline* (Șoimuș), Sorină București. •»*Helianthus tuberosus*«, L plantă cultivată originară din America. Tuberculii ei se mănâncă primăvara chiar cruzi.

Ciuceașău, ciuceașăi Z. *Orchis elegans* Heuff. Prin fânațe umede.

Ciucoare Z. *Ciochorium inthybus* L. Crește prin fânațe, pe lângă drumuri, prin prunduri, tăietori. Florile se smulg de pe receptor și se pun pe rănile cauzate prin tăiere.

Ciucurani Z. *Polygonum orientale* L. Plantă ornamentală originară din India orientală.

Ciucuru popii (Mănăștur-Cluj) *Trifolium protense* L.

Coarne de mare Z. *Cerantonia siligua* L sub acest nume se

cunosc fructele dulci comestibile (păstăi cărnoase) ale acestei plante mediteraneu, se fierb eu smochine și se bea zeama.

(orc/ii căprești Z. *Salvia glutinosa* L. Crește prin păduri și pe lângă paiaiele umbroase. Copiii smulg florile și sug* nectarul dela baza tubului corolei.

Codorâște Z. *Baletus scaber* Fr. ciuperca comestibilă cu stipele mai subțire mai lung, crește prin tufișuri, mesteceni.

Colomidă Z. *Cirsium arvense* Scop. Crește prin culturile de grâu și porumb.

Cotocel Z. *Trifolium arvense* L. Crește prin locuri sterile câmpuri, pășuni.

Cucurbătă Z. *Cucurbita lagenaria* L. cunoscută ca plantă de cultură. Cucurbătă se mai zice figurat și craniului (capului).

Dublete vezi Ludău.

Dudău se numesc buruienile mari, fără a designa o anume plantă («01tule pe malul tău crească iarba si dudău, să pască și murgu meu...«)

Diirhan (Durhani), Handări (jud. Someș, Haldaiu (Moldova), **Canabis sativa** L, așa se numește cânepa semănată și crescută ca fire singuratică prin porumb sau prin varză ca să nu o mănânce omizile. Crește mare, groasă și ramificată.

Fansule hicioane, *Phascolus vulgaris* L var. *alba* cultivată pentru boabe, constituie alimentul de temelie al țăranului din Valea Someșului, alături de cartof în postul Crăciunului și postul Pastelor.

Fansule pupuri Z. *Phaseolus manus* L. Așa se numește fasolea albă, cu tulpini scunde neurcătoare.

Fansule de rude (grase) Z, *Phaseolus vulgaris* L. Planta urcătoare (volubilă) cultivată ca alimentară.

Fldirele (Gornești jud. Murăș), **Pere de pământ, Picioci** (Brăglez jud. Someș) **Pârcioci** (Sângeorz-Băi jud. Năsăud) **Solanum-tuberosum** L. Cunoscuta plantă alimentară cartoful.

Gălbinele Z. Florile de ***Tussilago farfara* L** Frunzițe cari apar mai târziu se numesc **Potbal** și se mănâncă. Poporul crede că, dacă găinile văd aceste flori nu ouă.

Oorgani sau **Corcani Z. *Lactarius plperatus* Fr,** la bătrânețe când sunt prea pișcători sau mai de grabă este o varietate cu

lamelele ceva mai distanțate decât la specia lipi») și iuisidrialn necomestibil.

Gogoși Z. *Physalis Alkckcngi* I . Crește în mici lipulțe pini păduri, tufișuri pe lângă garduri, dar numai în unele lociui. (o pui mănâncă fructele.

Gogoșari (aproape în toată țara). O varietate cultivată de ***Capsicum annum*.**

Handări vezi **Durhani.**

Haldani vezi **Durhani**

Harbuz (Salva, Năsăud). ***Cucurbita pepo* \...** Cultivată prin porumb pentru fructele ce servesc ca hrană porcilor, din semințe se extrage un prețios ulei, consumat în posturi.

Hribă. *Boletus edulis* Bull. Ciupercă comestibilă căutată și apreciată mai ales când e tânără, crește prin păduri de fag și stejai.

Hriba lui lanoș Z. *Boletus-Satanas* Leuz. Ciuperca otrăvitoare crescând în aceleași locuri cu precedentă.

Iarbă grasă Z. *Portulaca grandiflora* Lindl. Plantă oruanieii tală cultivată prin grădini. La Năsăud i se zice și **portulaca.**

Iarba marinului Z. *Centaurea austriaca* Wild. Crește prin fânațe, prin poeni în lunci până în regiunile muntoase.

Iarba pârciului (Iarbă de pârei) Z. *Geranium Robertianum* L. Această plantă crește pe câmpuri prin tufișuri (arinișuri) locuri umede și umbroase. Taiată mărunt se amestecă cu sare și păsat sau țărăte și se dă vacilor ca »să le apuce de taur«.

Iarba tăieturii Z. *Gentiana cruciata* L. Crește prin fanate pe coline și dealuri. Se culege și păstrează, frunzele sunt întrebuințate pentru vindecarea tăieturilor, aplicându-se pe rană.

Iarbă de tun Z. *Sempervivum tectorum* L. Se cultivă pentru a vindeca unele boli de urechi.

Rest (Coasta județului Cluj). ***Saccharamices cerevisiac* Meyen.** Cunoscuta ciupercă (drojdia de bere) întrebuințată la dospirea aluatului.

lufă Z, se numește un aliment făcut din turta rămasă la stoarcerea uleiului din semințe de bostan (*Cucurbita pepo.*) prin olonițe (aparate primitive de lemn).

Lacrimile miresei, (Trans.) *Tremurici* Z. *Briza media* L. Plantă erbaceae, crește pe dealuri și coline ierboase.

Lapte broștesc Z. *Euphorbium cyparissias* L. Crește pe câmpuri, prundișuri, locuri sterile, pășuni.

Lemn cănesc Z. *Ligustrum vulgare* L. Arbust ce crește prin păduri și tufișuri. La sărbătorile Rusaliilor florile acestei plante împreună cu flori de soc și frunze de paltin și nuc se pun în casă la grindă și icoane. După uscare se păstrează și vara în timp de furtună se pun pe foc, în credință că o potolesc.

Lemn cu boabe albe Z. *Symphoricarpus racemosus* Michaux. Arbust ornamental întâlnit uneori prin grădini țărănești.

Lemnuș Z. *Philadelphus coronarius* L. Arbust ornamental cultivat mult prin grădini pentru florile puternic mirositoare.

Lemnuș de apă (Z și Poienile Zăgrii). *Myrica germanica* Desv. Arbust ce crește spontan în Valea Zăgrii foarte rar dar răspândit în văile aproape tuturor afluenților Someșului din jud. Năsăud. În Poienile Zăgrii am găsit-o cultivată ca plantă ornamentală.

Limbariță Z. *Scolopendrium vulgare* Schwartz. Feriga aceasta se găsește prin păduri (mai ales pe Țibleș și la Târlișua).

Liținău (coasta Cluj). *Lycium vulgare* Dun. Arbust răspândit prin garduri, pe lângă sate (introdus). Copiii mănâncă fructele.

Liurbân Z. Frunzele de *Laurus nobilis* L, se pun în mâncări.

Ludău (jud. Someș), **Dublete** (Mănăstur-Cluj). *Cucurbita maxima* Duch. Plantă cultivată pentru fructele ei comestibile (Dovleacul).

Luhăr (jud. Năsăud), **Luhără** (jud. Someș) *Trifolium sativum* Schreb. Plantă furajeră cultivată.

Loză Z. *Salix caprea* L. Crește prin tufișuri și păduri.

Macriș de câmp Z. *Rumex acetosella* L. Crește pe câmpuri, coline, în locuri sterile, prin pășuni, locuri aride și nisipoase.

Măr de Țitron Z. *Citrus himonum* Risso. Așa se numesc fructele (lămâi), cumpărate pentru întrebuințări casnice.

Mături de casă Z *Kochia scoparia* Schrad. Plantă cultivată prin grădini pe lângă case și grajduri.

Mleci Z (Țibleș). *Mulgedium alpinum* L (Cass). Crește rareori prin pășunile montane extinse în zona vechilor păduri în Țibleș.

Mnierta pământului Z. *Cladonia pydata* Tr. Lichen ce crește pe pământ în locuri nisipoase.

Nemțoici Z. *Cosmosbipinnaties* Cav. Plantă ornamentală de curând introdusă.

Nevestele Z. *Narcissus poeticus* L. Plantă ornamentală cultivată prin grădini.

Netoață Z. *Lycopodium selago* L. Planta crește prin locuri umede în Țibleș, ciobanii întrebuințează zeama căpătată prin fierbere la vindecarea durerii de picioare a oilor și caprelor. Se mai întrebuințează și la vindecarea altei boli numită *cipaimă* (un fel de tenie a oilor) turnându-se zeama în gura animalelor bolnave.

Nucă de mare Z. *Myristica fragrans* Hont. Semințele se întrebuințează sub formă de răzătură (făină) pusă în apă, în contra durerilor de rănză (stomac).

Omag Z. *Campanula-alpina* Jaeg. Planta se culege mai ales din muntele Țibleș și Galați cu rădăcini cu tot. Se pune în mămligă pentru a otrăvi câinii ce fac stricăciuni la culturile de porumb. După mărturisirea multora fără efect.

Păpucaș (Z Poenile Zăgrii). *Impatiens Roylei* Walpers. Originală din Himalaia și India-estică. Plantă ornamentală înaltă până la 2 mtr. și chiar mai mult, tulpina ramificată și netedă (fără peri). Frunzele lancedate cu vârf ascuțit, dinții inferiori și pețiolul cu glande. Flori cu pețiolul lung, grupate în ciorchini având dela 2–14 flori late de 3–4 cm. purpurii s'au roșii vișinii. Pintenul drept și gros. La fel se numește și *Impatiens balsamina* L. Cultivată deasemeni ca ornamentală.

Pârcioici vezi Fidireie.

Părul porcului Z (Țibleș, Munții Rodnei). *Nardus-stricta* L. Crește la munte prin pășuni.

Pcelecă (*Pceleca ursului*) Z. *Lycopodium clavatum* L, crește prin păduri.

Penele Pâzgoiului (Câzgoi – trântor) (Mănăstur-Cluj) *Taraxacum officinale* Wigg.

Pepene (Valea Someșului) *Cucumis sativus* L. Cunoscută plantă alimentară castravetele.

Plăcinta porcului Z. *Heracleum palmatum* Bmgt. Plantă răspândită prin fânațele din lunci.

Pipișoi (Chintău jud. Cluj) *Orobis vernus* L. Crește prin păduri și tufișuri.

Poame forcoșe (Suplai) Fructele unei varietăți de *Prunus insititia* L

Poala Sfintei Mării Z. Reseda lutea L. Crește prin locuri nisipoase, pășuni, prunduri, grădini.

Pomăranțe (Năsăud) Fructele de *Citrus aurantiaca* L.

Pomnițer (Valea Someșului) *Morus-alba* L și *Morus-negra* L. Fructele se numesc *pomnițe*, cultivat pentru fructe, uneori și pentru hrana viermilor de mătase. *Pomnițe* se mai numesc și fructele de *Fragaria vesca*.

Porci Z. Dipsacus silvesler Huds. In locuri necultivate, pe lângă drumuri. *D. laciniatus* L. Crește în lunci, tăietori și pe lângă ape.

Potculean (Matezi-Ialomița). *Datura stramonium* L. Planta crește pe terenuri virane, locuri gunoioase etc.

Porției (Pordici) Z. *Canabis saliva* L. Astfel se numește cânepa mărunță rămasă după culesul cânepii propriu zise. Din pordici se lucrează țesături mai ordinare.

Potroacă Z. Centaurium umbelatum Gilib. syn. Erythraea centaureum. Pers. Crește pe dealuri, câmpuri, fânațe și pășuni.

Puşpan Z. Buxus Sempervirens L Plantă ornamentală, cultivată.

Răgice Z. Rafanus sativus L. Plantă alimentară cultivată.

Răcită plângerii Z. Salix babilonica L. Planta e cunoscută dar rareori cultivată.

Răcițele. Salix viminalis L (și *S. purpurea*). Cresc pe lângă râuri, șanțuri, pe prundișuri. Ramurile lungi și elastice servesc la împletituri de lese, de car, coșuri apoi lese și vârșe de prins pești.

Rădăcină dulce Z. Polypodium vulgare. Crește prin păduri, prin locuri umede, stâncoase și prăpăstioase. Rădăcina se pune în vinars.

Ralz (jud. Năsăud). *Orgza saliva* L Cunoscută plantă alimentară orezul.

Rotițe albe (Salva). *Achillea Starnica* L. Cultivată ca plantă ornamentală.

Roșioară (jud. Năsăud). *Lactarius volemus* Fr. Ciupercă comestibilă cunoscută din pădurile de fag.

Ribizeii, strugurași (jud. Năsăud). *Ribes rubrum* L. Arbust cultivat pentru fructele comestibile.

Rujnici de munte Z (Țibleș). *Aster alpinus* L. Crește în locuri stâncoase și ierboase în Țibleș.

Ruja buja albă Z. Paeonia aestiva L. Cultivată ca plantă ornamentală.

Ruja buja roșie Z. Paeonia officinalis L. Cultivată ca om.

Ruji de barabou, Georgine (Valea Zăgrii). *Dahlia variabilis* Desf. Plantă ornamentală, cultivată mult prin grădini.

Șalate Z. Lactuca saliva L. Plantă alimentară cultivată prin grădinile de zarzavat.

Sămânțar (Videle-Vlașca). *Cucurbita maxima Ducii*. Plantă alimentară cultivată.

Sâmburi de mandulă Z. Astfel se numesc semințele de *Amygdalus communis* L sin. *Prunus amygdalus* Stokes. Aceste semințe se dau bolnavilor sub formă de »lapte de mandule«.

Schinteuța lupului (Șieuf jud. Năsăud) *Lychmis Flosaiculi* L Crește prin fânațe umede, în lunci și poeni.

Slobonog Z. Qahingsoga parviflora Cav. Această buruiană originară din America s'a răspândit la noi prin văile umede și nisipoase foarte mult. In Valea Someșului am găsit-o până în Valea Vinului sub munte. In Valea Zăgrii până în Poenile Zăgrii (1937) ajunsă deabia de vre-o 3 ani. Prin porumbiștele de luncă și prin grădinile de flori și zarzavat tinde se înlocuiască alte plante (cum sunt *Costreia Panicum Cras gallie* L și Mohorul *Selaria-glanca Bcauv*.

Stânjarx (jud. Năsăud). *Quercus sessili flora*. Plantă arborescentă ce formează păduri și dumbrave.

Steluțe (Munții Rodnei). *Leontopodium alpinum* Coss. Planta crește în munți, în locuri stâncoase cu substrat de calcar.

) Planta este amenințată cu dispariție mai ales pe Corongiș și locurile vecine cercetate mai mult de turiști, nu atât din cauza pășunatului cât mai ales din cauza culesului. In vara anului 1937 pe Corongiș de abia am văzut câteva (2-3) fire, pe Saca ceva mai multe. Dispariția va fi cu atât mai rapidă cu cât pentru țigările cari le dau »domnii turistic, ciobanii se cațără și pe stâncile primejdioase după Steluțe, știind că domnii le apreciază și caută; ciobanii înșiși ie poartă în pălărie. Pe culoarele unor ministere se poate citi următorul afiș pus de *Comisia pentru protecția monumentelor naturii*: »Nu culegeți nu distrugeți, nu comercializați Floarea reginei (*Leontopodium alpinum* Coss). Este declarată monument al naturii. Printr'o lege specială publicată in

Stereogoale Z. *Verairam album* L. Crește prin fânațe și pășuni în regiunea montană și alpină. Se vindecă râia cu ea.

Șteagă (ștege) Z. *Rumex alpinus* L. Crește în regiunile montane și subalpine în locurile gunoioase din jurul stânilor. *Rumex conglomeratus* Murr. Crește prin fânațe umede și mlăștinoase.

Șvodr Z. *Cară sivatica* Huds. Crește prin păduri.

Târsoci Z. Târsan (Parva). *Deschampsia caespitosa* L. (Bea'ov). Răspândită în regiunea inferioară a pășunilor alpine.

Țâța caprii (Chintău), *Țâța vacii* (Mănăștur-Cluj), *Ptimula officinalis* Jacq. Prin livezi, pe dealuri mai ales în apropierea pădurilor.

Tremurici vezi *Lacrimile miresei*.

Ținzură Z. *Gentiana lutea* L. Se culege din muntele Galați. Rădăcinile tăiate se pun în apă sau vinars ce se bea în contra durerii în »lontru«.

Unguri Z. *Echium vulgare* L. Crește în locuri necultivate pe dealuri. În cantitate mare mai ales pe miriștele rămase în anul al doilea necultivate.

Vâzdoance de câmp, *Z Iarba urâtului* (Runcul Salvei). *Dianthus compactus* (W) Kit. Crește pe câmpuri, prin fânațe în regiunea montană și alpină.

Vilal alb, *Vilal roșu*, *Vilal plin*, *Vilal gol* Z, *Flori în cruci*, *flori în crângi* (Salva). *Mathiola incana* L. Plantă ornamentală cultivată mult prin grădini.

Zabră (Parva). *Galcopsis versicolor* Curt. Crește în locuri umbrase, umede prin păduri pe lângă păraie. La fel se mai numește și *Galcopsis pubescens* Bess.

Monitorul Oficial (184—930) delicvenții se pedepsesc«. Aceste afișe puse în capitală nu-i asigură o protecție reală în munți. Trebuie să se treacă la măsuri efective.

Bibliografie

1. *Borza Al.* Flora grădinilor țărănești române II. Bul. Qrăd. Bot. 5. 1925.
2. — Notițe etnobotanice. Numiri populare de plante. Bul. Orăd. Bot. 11. 1931.
3. *Bujorean O.* Boli, leacuri și plante de leac. Bibi. Pop'. Asoc. »Astra«, Sibiu 1936.
4. *Butură V.* Plante de leac din regiunea Mocanilor de pe Arieș. Notițe etnobotanice. Bul. Orăd. Bot. Cluj. 13. 1933.
5. *Butură V.* Plante cunoscute și întrebuințate de Românii din Ardeal. Bul. Grăd. Bot. Cluj. 15. 1935.
6. *Morariu I.* Despre ornamentica florală în Valea Zăgrii. »Arhiva Someșană« Nr. 20. 1936.
7. *Panțu Z. C.* Plantele cunoscute de poporul român. (Vocabular botanic) București. Casa Școalelor. Ed. II. 1929.
8. *Pax F.* Pflanzengeographie von Rumänien. Nova Acta. Abh. der Leop. C-rol. Deutschen Academie der Naturforscher Bd. 110 2. Halle 1920.
9. *Prodan I.* Flora pentru determinarea și descrierea plantelor ce cresc în România. Cluj. 1923.
10. Flora mică ilustrată a României. Cluj 1928.

Nouveaux noms populaires roumains de plantes

Resume

Le peuple roumain a un tres vif esprit d'observation de la nature environnante; c'est une consequence naturelle de sa vie pastorale et agricole dout les besoins quotidiens Tont amene" à distinguer un grand nombre de plantes utiles, de mauvaises herbes ou plantes inoffensives qu'il retrouve dans ses travaux de culture et dans les prairies. Il recherche avec interet les proprietes medicales des plantes qu'il emploie dans la therapeutique des diverses maladies.

Les connaissances botaniques des autochtones del'ancienne Dacie ont ete remarquees par les savants naturalistes, à commencer

par Dioscoride jusqu'au professeur F. Pax de Vienne. La plupart des noms populaires de plantes et de connaissances ethnobotaniques ont été recueillies dans diverses études, dont nous signalons celle de Zacharia Panțu qui a réuni dans son dictionnaire botanique («Vocabular botanic») plus de 4600 noms populaires roumains de plantes, se référant à environ 2000 espèces connues.

Il est à remarquer que la plupart des noms de plantes sont des noms anciens. Parmi ceux-ci il y en a qui sont d'une façon presque certaine d'origine geto-dace. D'autres sont d'origine roumaine, formes dans l'esprit de notre langue. Un petit nombre seulement est d'origine récente, empruntées aux peuples voisins. Il s'agit surtout de plantes nouvellement introduites dans le pays; comme par exemple, les noms des plantes ornementales. Nous avons dressé une liste contenant environ 140 noms de plantes qui ne se trouvaient pas, jusqu'ici, mentionnés dans la littérature ethnobotanique roumaine. Certaines de ces plantes sont utilisées dans des buts médicaux. Il en a été fait mention quand leur utilisation était peu connue.